

5. Fuzuli Muhammad Suleyman oglu. Works: in 6 volumes. Volume III / Compiled by: H. Arasli; Ed.: T. Kerimli. Baku : East-West, 2005. 472 p.
6. Fuzuli Muhammad. Works: in 5 volumes. Volume IV / Compiled by: H. Arasli; Ed.: H. Arasli, H. Mammadzade. Baku : Publishing House of the Academy of Sciences of the USSR, 1961. 393 p.
7. Fuzuli Muhammad Suleyman oglu. Works: in 5 volumes. Volume V / Compiled by: H. Arasli; Ed.: H. Mammadzade, A. Ahmadov. Baku : Elm, 1985. 216 p.
8. Fuzuli Muhammad Suleyman oglu. Works: in 6 volumes. Volume VI / Compiled by: A. Traveling; Ed.: T. Kerimli. Baku : East-West, 2005. 384 p.
9. Fuzuli, Fuzuli Divani / published by Kenan Akyuz et al., Ankara. 1990.
10. Karahan A. FUZÛLÎ (d. 963/1556): One of the greatest poets of classical Turkish literature. URL: <https://islamansiklopedisi.org.tr/fuzuli>.
11. Köprülü M.F. Our Old Poets: Anthology of Divan Literature-Fuzuli, Istanbul 1934, p. 193–256.
12. Kuzucular Ş. Fuzuli Arabic and Persian Divans, 2014. URL: <https://edebiyatvesanatakademisi.com/divan-siiri-ve-sairler/fuzuli-arapca-ve-farsca-divanlari/1187>.
13. Kuzucular Ş. Selections from Fuzuli Turkish Divan and Poems, 2015. URL: <https://edebiyatvesanatakademisi.com/divan-siiri-ve-sairler/fuzuli-turkce-divani-ve-siirlerinden-secmeler/1285>.
14. Mazioğlu H. Fuzûlî-Hâfîz: A Comparison Between Two Poets, Ankara 1956.
15. Mohammad Fuzuli. Bibliography. Baku : Nurlan, 2011.
16. Mir Jalal. Fuzuli craftsmanship. Baku : Maarif, 1994.
17. Sadiqi S. Majma'ul-khawas. Baku. 2008.
18. Tarlan A.N. Fuzuli Divani Şerhi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.

УДК 81'42: 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.15.20>

ЮРИДИЧНИЙ АНГЛОМОВНИЙ ДИСКУРС: ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ

LEGAL ENGLISH DISCOURSE: FEATURES AND MEANS OF INTERTEXTUALITY IMPLEMENTATION

Ходаковська О.О.,

orcid.org/0000-0002-2168-4558

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті розглянуто й визначено особливості реалізації категорії інтертекстуальності як засобу вираження цілісності англомовного юридичного дискурсу. Дослідження структурно-композиційних особливостей правничих текстів, незважаючи на їхню безсумнівну цінність та значущість, не пропонують системного уявлення про мову права. Необхідно розглядати процеси в більш широкому соціальному контексті функціонування мови, а саме з точки зору дискурсу. Англомовний юридичний дискурс створюється в правничому змістовному полі та покликаний передавати певний зміст, є націленим на комунікативну дію з власною прагматикою. Англомовний юридичний дискурс є сукупністю різних типів правничих дискурсів та характеризується жорсткими обмеженнями на всіх рівнях макроструктури тексту, абзаців, речень та зворотів, йому властива відповідність стандартизованим формам, кліше та сталим зворотам, які не є загальноживаними. Запропоновано огляд історії вивчення юридичного дискурсу в мовознавстві та представлено проблематику досліджуваної сфери. Сформульовано актуальні аспекти експлікації англомовного правового дискурсу через фігури інтертексту. Інтертекстуальні зв'язки, які перетворюють дискурс на єдиний елемент, поєднують елементи дискурсу. Визначено, що англомовному правничому дискурсу властива репрезентація інтертекстуальності на змістовному й формальному рівнях. Дослідження показало, що засобами реалізації категорії інтертекстуальності в дослідженому нами матеріалі є цитати, непряма мова, алюзія. В англомовному правничому дискурсі використовуються розгорнуті та нерозгорнуті цитати. Нерозгорнуті цитати мають тенденцію до максимального скорочення та позначають посилання на текст закону, місце, розділ і дату ухвалення положення чи закону. Відповідно до класифікації кодів Р. Барта в англомовному правничому дискурсі репрезентовані символічний, герменевтичний, семантичний, культурний та комунікативний коди. Встановлено функції маркерів інтертексту в англомовному правничому дискурсі. До них віднесено аргументативну, інформативну та роз'яснювальну функції.

Ключові слова: англомовний правничий дискурс, інтертекстуальність, текст, фігури інтертексту, елементи дискурсу, маркери інтертексту.

The article considers and identifies the features of the implementation of intertextuality as a means of expressing the integrity of English legal discourse. Studies of structural and compositional features of legal texts, despite their undoubted value and significance, do not offer a systematic understanding of the language of law. It is necessary to consider the processes in the broader social context of the language functioning, namely in terms of the discourse. English legal discourse is created in the legal semantic field and is designed to convey certain content, is aimed at communicative action with its own pragmatics. English legal discourse is a collection of different types of legal discourses and is characterized by severe restrictions at all levels of the macrostructure of a text, paragraphs, sentences and phrases, it is characterized by standardized forms, clichés and constant phrases that are not common. The review of the history of studying of the legal discourse in linguistics is offered and the problems of the researched sphere are presented. The actual aspects of the explication of the English-language legal discourse through the figures of the intertext are formulated. Intertextual connections that turn discourse into a single element combine elements of discourse. It is determined that the English legal discourse is characterized by the representation of intertextuality at the substantive and formal levels. The study showed that the means of implementing the category of intertextuality in the studied material are quotations, indirect speech, and allusion. In English legal discourse, detailed and unexpanded quotations are used. Unexpanded citations tend to be as short as possible and indicate a reference to the text of the law, place, section and date of adoption of the regulation or law. According to R. Bart's classification of codes, symbolic, hermeneutic, semantic, cultural and communicative codes are represented in the English legal discourse. The functions of intertext markers in English-language legal discourse have been established. These include argumentative, informative and explanatory functions.

Key words: English legal discourse, intertextuality, text, intertext figures, discourse elements, intertext markers.

Постановка проблеми. Вивчення юридичного дискурсу є актуальним, оскільки внаслідок глобалізаційних процесів сфера права також зазнає впливу та, як наслідок, змінюється. Актуальність різнобічних досліджень юридичної галузі є зростаючою внаслідок інтенсивних процесів глобалізації, правової адаптації та гармонізації. Для позначення англomовного дискурсу права паралельно використовуємо терміни «англomовний юридичний дискурс» та «англomовний правничий (правовий) дискурс».

Загальноновизнаним науковим тлумаченням юридичного дискурсу є те, що він становить сукупність різних типів правничих дискурсів. Щодо останніх у сучасному мовознавстві точаться дискусії стосовно того, який саме вид юридичного дискурсу є узагальнюючим поняттям для інших його типів. Так, на думку більшості науковців, терміни «правовий дискурс» та «юридичний дискурс» найбільш точно й повно висвітлюють сутність цього поняття, тоді як, наприклад, «судовий дискурс» не так точно відображає сутність системи правової комунікації. Такі розбіжності тлумачення спричинені насамперед неоднорідністю природи дискурсу права. До його складу дослідники пропонують включати такі різновиди дискурсу, як адміністративний, судовий, законодавчий.

Кожен із видів правового дискурсу пов'язаний з комунікативною діяльністю. Існують жорсткі обмеження на всіх рівнях від макроструктури тексту до абзаців, речень та зворотів з неодмінним намаганням дотримуватися стандартизованих форм, часто рідкісних для звичайних загальномовних текстів, кліше та сталих зворотів. Важкість інформаційного навантаження кожного речення та важливість повного й однозначного передавання кожного положення, коли виключається будь-яка можливість двозначного тлумачення,

спричиняють використання надзвичайно довгих речень зі складним синтаксисом, високим рівнем гіпотаксису, повторенням синтаксичної переривчастості. В правничому дискурсі поширені логічні структури зі значенням умови та причини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Типологія юридичного дискурсу та засади його дослідження, як вважається, можуть бути сформульовані на підставі векторної та рівневої моделі Кена Уїлбера [22]. Спираючись на цю модель, будь-яке мовне явище можемо розглядати як інтегральну модель. Складові частини інтегрального підходу утворені сукупністю незалежних методів, які визначають цілісність та унікальність об'єкта дослідження. Мова та мовні одиниці функціонують, відповідно до зазначеної моделі, як взаємопов'язані та взаємозалежні елементи в процесі комунікативної діяльності, і категорія інтертекстуальності є спільною для них. Вперше термін «інтертекстуальність» з'явився у 1967 р. у працях Ю. Кристєвої і досі є широко досліджуваним вітчизняними та зарубіжними мовознавцями, серед яких можна відзначити Н.Є. Коваль, І.К. Кобякову, М.М. Бахтіна, Б.М. Гаспарова, Ю.М. Лотмана, Г.В. Денисову, В.Є. Чернявську, а також R. Bart, Ch. Grivel, M. Riffaterre, N. Piegay-Gros. Юридичний дискурс і його різновиди найбільш повно було представлено в роботі франкомовної вченої Кіри Пешков під назвою "Le discours juridique en russe et en français: une approche typologique" [10]. Розглянувши наявні сьогодні типології інтертекстуальності, ми за теоретичну основу взяли типологію, розроблену Н.С. Олизько, оскільки ця класифікація вдало поєднує принципи й положення, розроблені багатьма вченими. З огляду на проаналізовані джерела варто зазначити, що дослідження інтертекстуальності англomовного юридичного дискурсу є недостатньо вивченим.

Постановка завдання. Актуальність теми нашого дослідження вбачаємо у необхідності системно та комплексно описати інтертекстуальні типи та особливості англomовного юридичного дискурсу з урахуванням його універсальних та специфічних властивостей. Залучаючи інтегральний підхід до вивчення правового дискурсу, ми насамперед беремо до уваги багатополосну парадигму дослідження мови. Отже, правовий англomовний дискурс вивчаємо в різноманітних когнітивних, мовних, культурних, соціальних та комунікативних маніфестаціях. Інтегральною ознакою юридичного дискурсу є ситуація спілкування в юридичній сфері, яка разом з екстралінгвістичними чинниками визначає його диференційні мовні ознаки. Завдання нашої роботи полягає у визначенні специфіки реалізації категорії інтертекстуальності на змістовному та формальному рівнях, а також засобів її вираження в юридичному дискурсі, а також у встановленні особливості вираження фігур інтертексту.

Виклад основного матеріалу. Англomовний правовий дискурс, незважаючи на різноманітність жанрів, які його складають, об'єднує інституційне відношення до утворення, реалізації і тлумачення права. Для юридичного дискурсу характерні чітко окреслені мета комунікації та динамічна спрямованість. Усі елементи юридичного поля реалізуються через дискурс: вони можуть як стосуватися референтного аспекту, так і бути елементами контексту прагматики. Юридичний англomовний дискурс досліджується як складна сукупність і маніфестація лексичних (термінологічних), граматичних і синтаксичних засобів, обумовлена завданнями правничої комунікації у сфері права.

Ознаками юридичного англomовного дискурсу є закритість та замкнутість текстів, сувора ієрархія у представленні інформації. Сукупність правничих текстів має чітку структуру та пов'язана категоріями на глобальному та локальному рівнях. Засобом цілісності глобального рівня правничого дискурсу є категорії когерентності та інтертекстуальності.

Інтертекстуальність є такою категорією, що забезпечує зв'язок текстів, завдяки якому вони можуть за допомогою різноманітних засобів явно або неявно посилатись один на одного. Тексти, що належать до одного типу дискурсу, можуть посилатись як один на одного, так і на тексти, що виходять за межі цього типу. Інтертекстуальні зв'язки між внутрішніми елементами дискурсу є одним із засобів його перетворення на єдине ціле. Таким чином, можна говорити про інтертекстуальні функції дискурсу, які забезпечують

тематичну єдність текстів, що його складають, та функціонування цих одиниць у межах певної комунікативної сфери. Важливо підкреслити, що взаємодія дискурсів може відбуватися по-різному.

Інтертекстуальність є такою категорією, яка забезпечує зв'язок текстів між собою, завдяки чому тексти можуть посилатись один на одного. Тексти, які перебувають у межах одного типу дискурсу, можуть посилатись як один на одного, так і на ті тексти, що не належать до цього типу дискурсу. Інтертекстуальні зв'язки, які поєднують між собою елементи дискурсу, виконують функцію перетворення його на єдиний елемент. Таким чином, можна стверджувати, що інтертекстуальність визначається як універсальна властивість дискурсу. Вона притаманна дискурсу й полягає у здатності текстів посилатись один на одного, запозичуючи змістовні й формальні елементи, що входять до інших дискурсів.

Репрезентація інтертекстуальності на змістовному і формальному рівнях є властивою також англomовному правничому дискурсу. Засобами реалізації категорії інтертекстуальності в дослідженому нами матеріалі є насамперед такі цитати.

1) Розгорнуті. *After carrying out an extensive review of the application of the cap, the government states that it has concluded that it may have had "unintended consequences" and has issued a Treasury Direction to suspend the Regulations and disapply the cap with immediate effect. The government has also published guidance which encourages employers "to pay to any former employees to whom the cap was applied the additional sums that would have paid but for the cap" and states that it is HM Treasury's expectation is that they will do so. It also states employers should always consider whether exit payments are fair and proportionate and that HM Treasury will bring forward proposals to tackle unjustified exit payments [12].*

2) Нерозгорнуті. (iii) *The Court also meets in private from time to time during the oral proceedings to enable judges to exchange views concerning the case and to inform each other of possible questions which they may intend to put in the exercise of their right under Article 61, paragraph 3, of the Rules [20].*

Нерозгорнуті цитати, як було встановлено, мають тенденцію до максимально можливого скорочення: *R v Latimer (1995), 126 DLR (4th) 203 (Sask CA). R v Latimer is the case name, 1995 is the year of decision, volume 126 clearly identifies the exact volume so the year does not need to be in square brackets, DLR for Dominion Law Reports, 4th series, case beginning on page 203, as heard by the Saskatchewan Court of Appeal which is*

abbreviated Sask CA [16]. Цитати, як правило, містять посилання на текст закону, місце, розділ та дату прийняття положення чи закону тощо.

Серед інших інтертекстуальних маркерів англomовного правничого дискурсу також можна назвати непряму мову. *Regarding disembarkation in Malta, some migrants said they had been detained for several months, with little access to daylight, clean water and sanitation. They reported severe overcrowding, poor living conditions, and limited contact with the outside world, including lawyers and civil society organizations. Migrants also said they had been given only one change of clothing since arriving. At the closed detention center the team visited, there were multiple reports of self-harming and attempted suicide* [13].

До маркерів інтертексту також відносять алюзію, яку ми структуруємо відповідно до класифікації Р. Барга. Введені ним поняття коду, який є концепцією правил, забезпечують комунікативне функціонування будь-якої знакової системи [1]. Отже, в англomовному правничому дискурсі можна виділити такі типи кодів.

1) Символічний код (вживання типових культурних символів). *I just sat and listened to the District Attorney's summation [sic], which might indicate that Bernhard Goetz was a citizen Rambo* [21]. *MR. JONES: Ladies and gentlemen, this morning Mr. Hartzler outlined for you the Government's evidence and proof as he saw it concerning the role of a fictional account, The Turner Diaries, would play in this case. I want to take now the opportunity to tell you what our evidence will be and the interpretation that we think is drawn from that proof and evidence* [18].

2) Герменевтичний код. *What is the relationship of race discrimination law with racism today?* [17].

3) Семантичний код (використання різних сем та виникнення асоціацій, пов'язаних із ним). *The privilege of opening the first trial in history for crimes against the peace of the world imposes a grave responsibility. The wrongs which we seek to condemn and punish have been so calculated, so malignant, and so devastating, that civilization cannot tolerate their being ignored, because it cannot survive their being repeated. That four great nations flushed with victory and stung with injury stay the hand of vengeance and voluntarily submit their captive enemies to the judgment of the law is one of the most significant tributes that Power has ever paid to Reason* [15].

4) Культурний код (посилання на певні культурні явища та феномени). *"In a government of law and not of men, no man, no mob, however unruly or boisterous, is entitled to defy the law". Do you know who said that? John Kennedy. The lights in that*

Camelot kids believe in needn't go out. The banners can snap in the spring breeze. The parade will never be over if people will remember, and I go back to this quote, what Thomas Jefferson said, "Obedience to the law is the major part of patriotism" [11].

5) Код комунікації (адресації). *Let me ask each of you a question. Have you ever in your life been falsely accused of something? Have you ever been falsely accused? Ever had to sit there and take it and watch the proceedings and wait and wait and wait, all the while knowing that you didn't do it? All you could do during such a process is to really maintain your dignity; isn't that correct? Knowing that you were innocent, but maintaining your dignity and remembering always that all you're left with after a crisis is your conduct during...* [10].

Використання цитат та посилань виконує низку функцій. Цитування положень закону, нормативного положення тощо є вагомим аргументом для переконання. Загальновідомо, що будь-яке висловлювання в юридичному дискурсі має свою мету. Фігури інтертексту сприяють вирішенню таких комунікативних завдань. Наприклад, найбільш частотним прикладом є цитування законодавства, і в цьому разі фігури інтертексту виконують аргументативну функцію: *The new standard contractual terms apply for the purposes of "the supply of legal services by barristers to authorized persons" but the Treasury Solicitor and the solicitors to other public departments are not in fact "authorised persons" for the purposes of section 18(1)(a) of the Legal Services Act 2007. They stand in a special category position essentially untouched by the Act* [14]. Цитування законів як авторитетного джерела посилює думку, висловлену в тексті, а також аргументи мовця. Інформативна функція, сутність якої полягає в передачі інформації з правового джерела, також є однією з найбільш поширених. Роз'яснювальна функція, яка полягає в уточненні та поясненні своєї позиції за допомогою цитати з правового джерела, також може бути виокремлена.

Отже, очевидним є те, що інтертекст властивий не лише творам художньої літератури. З огляду на функціональний аспект слід сказати, що інтертекстуальність в різних дискурсах функціонує неоднаково. Для юридичного англomовного дискурсу характерними є інтертекстуальні кореляції як один зі способів встановлення зв'язку між структурами знань на рівні всього дискурсу.

Висновки. Аналіз правничого матеріалу показує, що для англomовного юридичного дискурсу категорія інтертекстуальності є характерною, хоча й не дуже поширеною з огляду на функці-

онально-дискурсивні особливості мови права. У цьому дослідженні були виявлені специфічні риси категорії інтертекстуальності в юридичному англomовному дискурсі.

Дослідження показало, що фігури інтертексту реалізують, як правило, декілька функцій одночасно, а саме інформативну, референційну, аргументативну та роз'яснювальну.

Інтертекстуальність є засобом вираження цілісності дискурсу через поєднання та взаємозв'язок різних правничих текстів. Вивчення тенденцій співвіднесення та класифікація фігур інтертексту, на наш погляд, у сучасному юридичному англomовному юридичному дискурсі не є закритими та фіксованими й можуть бути доповнені іншими функціями та механізмами реалізацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. Москва. 1994. 616с.
2. Кобякова І.К. Поверхнева та глибинна структури текстів: типологічні аспекти. *Вісник СумДУ. Серія «Філологія»*. 2008. № 1. С. 35–39.
3. Коваль Н.Є. Комунікативно-прагматичні аспекти юридичного дискурсу. *Викладання англійської мови як мови фаху в контексті глобалізації університетської освіти*. 2006. Вип. 1. С. 87–97.
4. Коновалова М.В. Типы когерентности юридического дискурса. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2008. № 21. С. 83–86.
5. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман. *Французская семиотика. От структурализма к пост-структурализму*. Москва, 2000. С. 427–457.
6. Лотман Ю.М. Текст в тексте Текст. *Труды по знаковым системам XIV: Ученые записки Тартуского государственного университета*. 1981. Вып. 567. С. 3–18.
7. Олизько Н.С. Интертекстуальность как системообразующая категория постмодернистского дискурса : дисс. ... канд. филол. наук. Челябинск. 2002. 194 с.
8. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности. Москва : ЛКИ, 2008. 240 с.
9. Чернявская В.Е. Дискурс как объект лингвистических исследований. *Текст и дискурс. Проблемы экономического дискурса* : сборник научных статей. Санкт-Петербург : СПбГУЭФ, 2001. С. 11–21.
10. Closing Argument of Johnnie Cochran. URL: <https://famous-trials.com/simpson/1868-cochranclosing>.
11. Closing Arguments on Behalf of the Government by Mr. Foran. URL: <https://famous-trials.com/chicago8/1353-closing-foran>.
12. Employment law updates: important changes for employers. The latest UK employment law changes for employers, HR professionals and in-house lawyers. URL: <https://www.burges-salmon.com/news-and-insight/legal-updates/employment-law-updates>.
13. European court of Human Rights : first section case of Feilazoo v. Malta. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:\[%22001-208447%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:[%22001-208447%22]}).
14. Guidance Attorney General's civil panel counsel: practical information Fees, expenses, contractual terms and administrative procedures for panel counsel, clerks and their chambers. URL: <https://www.gov.uk/guidance/attorney-generals-panel-counsel-practical-information>.
15. Justice Jackson's Opening Statement for the Prosecution. URL: <https://famous-trials.com/nuremberg/1897-jacksonopen>.
16. Legal Citation: Citing Case Law. URL: <https://guides.douglascollege.ca/legalcitation/case-law>.
17. Online. Race Discrimination Without Racism 25 March 2021, 6:00 pm – 7:00 pm. URL: <https://www.ucl.ac.uk/laws/events/2021/mar/online-race-discrimination-without-racism>.
18. Opening Statement of Defense Attorney Steven Jones in the Timothy McVeigh Trial Parent Category: Oklahoma City Bombing Trial (1997) April 24, 1997. URL: <https://famous-trials.com/oklacity/722-defenseopen>.
19. Peshkov K. Le discours juridique en russe et en français : une approche typologique. *Linguistique*. Aix-Marseille Université, 2012. 666 p.
20. Resolution concerning the internal judicial practice of the court (rules of court, article 19) adopted on 12 April 1976. URL: <https://www.icj-cij.org/en/other-texts/resolution-concerning-judicial-practice>.
21. The Trial of Bernhard Goetz: Excerpt from Barry Slotnick's Opening Statement for the Defense. URL: <https://famous-trials.com/goetz/148-slotnickopen>.
22. Wilber K. The Spectrum of Consciousness. *Wheaton : Quest*, 1977. 374 p.